

Галан Наталия Васильевна –
кандидат медицинских наук,
доцент кафедры криминалистики и
судебной медицины Национальной
академии внутренних дел

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ПСИХОТЕРАПИИ В СЛЕДСТВЕННОЙ ПРАКТИКЕ

Рассмотрено применение гипноза при выполнении следственных действий. Обосновано, что это требует компетенции и тонкой психологической работы, результаты которой часто оказываются непредсказуемыми. Аргументировано, что значительный объем новой информации удастся получить с помощью данного метода в тех случаях, когда процессы припоминания осложнены тревожной мотивацией. Доказано, что гуманная функция гипносуггестии используется отечественными правоохранительными структурами все еще с чрезмерной осторожностью. Сделано предположение, что в будущем в криминалистике сложится новое полноценное научное направление – криминалистическая гипнология.

Ключевые слова: психотерапевтическая техника; следственный гипноз; криминалистическая гипнология.

Розглянуто застосування гіпнозу під час проведення слідчих дій. З'ясовано, що це вимагає компетенції і тонкої психологічної роботи, результати якої часто є непередбачуваними. Виявлено, що значний обсяг нової інформації вдається одержати за допомогою цього методу в тому разі, коли процеси пригадування ускладнені тривожною мотивацією. Доведено, що нині гуманна функція гіпносугестії використовується вітчизняними правоохоронними структурами з надмірною обережністю. Зроблено припущення стосовно майбутньої появи в криміналістиці нового повноцінного наукового напрямку – криміналістичної гіпнології.

Ключові слова: психотерапевтична техніка; слідчий гіпноз; криміналістична гіпнологія.

The application of hypnosis in carrying out investigation that requires expertise and thin psychological work, the results of which are often unpredictable. A large amount of new information not obtained by this method in cases, when the processes of remembering complicated alarming motivation. Humane function hipnosuhhestiyyi used by domestic law enforcement agencies are still with excessive caution. In the future a full forensic skladetsya new scientific field – forensic hipnolohiya, can significantly improve the tactical equipment investigative practices.

Keywords: psychotherapeutic technique; investigative hypnosis; forensic hipnolohiya.

В настоящее время усиливается интерес ученых к проблеме подпорогового восприятия, а именно к приемам подпороговой стимуляции.

Отметим, что приемы подпороговой стимуляции имели непосредственный выход в разработке систем, которые обеспечивают высокую интенсификацию процессов обучения[1].

Гипноз как психофизиологическое явление, и как инструмент комуниации может использоваться как в противоправных, так и в конструктивных гуманных целях. Имеются основания думать, что внимание юристов к этому феномену в будущем значительно повысится, ибо количество преступлений и противоправных действий при помощи различных форм гипносугестии постоянно возрастает, и, поэтому, неизбежно возрастет и число методов расследования, в основе которых лежить гипноз.

Целью представленного исследования стало внедрение в юридическую практику современных методов гипносугестии, а именно так называемого следственного гипноза, который может стать действенным инструментом получения правдивых доказательств. Следственный гипноз имеет мало общего с психотерапевтической техникой внушения и служит в основном своеобразным инструментом гипермнезии, расширения памяти в целях следствия. Однако, при более тщательном рассмотрении можно обнаружить и некоторые общие черты следственного и медицинского гипноза. Особенно в тех случаях, когда следователь имеет дело с свидетелями и потерпевшими,

емоціонально травмованими пережитими подіями. В цих осіб гіпнотический сеанс часто знімає явища амнезії, викликані стресовим станом, а добродушне ставлення до їх стану, готовність уважливо їх вислухати дає можливість звільнитися від емоційного напруження, зменшити стрес і почувати себе більш впевнено. Таким чином слідственный гіпноз набуває визначене психотерапевтичне значення.

Так як у слідственного гіпнозу є свої особливості, і він потребує відповідних спеціальної підготовки і досвіду, звичайний гіпнотерапевт не може кваліфіковано виконувати слідственные функції. В цьому випадку необхідна додаткова підготовка в області кримінології. Спеціаліст по слідственному гіпнозу, крім знань в області гіпнозу, повинен мати чіткі уявлення про особливостях функціонування пам'яті, методи її активації, а також про специфіку свідчень очевидців.

Впливають на об'єктивність свідчень і такі «побочні» фактори, як бажання свідця заповнити фактичні прогалини пам'яті, звичка угодувати, несвідоме прагнення приймати бажане за дійсне [2]. Чим сильніше емоційний інтерес свідця, тим більше ймовірність, що він запам'ятає важливі деталі спостережуваного ним інциденту.

Багатьма дослідженнями встановлено, що гіпноз грає велику роль в забезпеченні надійності і точності свідчень очевидців і потерпілих в більшості кримінальних справ [3]. В дослідженнях особливостей сприйняття інформації встановлено, що обсяг сприйнятої людиною інформації визначається не тільки рівнем її усвідомлення. Велика частина сприйнятої інформації фіксується, крім того, на підсвідомому рівні.

В гіпнотическому стані дані підсвідомого рівня стають доступними для усвідомлення, що дозволяє в фазових станах психіки отримувати від свідків більш повну інформацію, ніж та, яку вони надають при звичайних обставинах.

Весь сеанс слідственного гіпнозу повинен записуватися на магнітофон, і, за бажанням, може вестися і відеозапис.

Магнитофоном надо пользоваться открыто, потому что человек, который гипнотизируется легко адаптируется к этим обстоятельствам и через несколько минут уже их не замечает. Очень удобно проводить гипноз в паре с другим экспертом, ибо это позволяет не только разделить рабочие функции в время сеанса, а и консультироваться о ходе дела, подсказывать друг другу полезные действия. Считается, что присутствие родственников и близких друзей на сеансе не способствует делу, за исключением тех случаев, когда свидетельства снимаются с пострадавших детей или таких же малолетних очевидцев.

Надо иметь ввиду, что давность события в годовом промежутке времени не влияет негативно на полноту воспроизведения информации. А спешка действует на допрашиваемого негативно и может усложнить процесс воспоминания, мешая развитию полноценной релаксации. Поэтому отсрочка в проведении сеанса не влияет на репродуктивную способность памяти свидетеля.

Делая выводы, следует отметить, что специалист должен владеть некоторым уровнем интеллекта, выдержкой, умением строить межличностные отношения. Применение гипноза требует компетенции и «тонкой» психологической работы, результаты которой могут быть непредсказуемыми.

В недалеком будущем в криминалистике может возникнуть новое научное направление – криминалистическая гипнология, которая может существенно улучшить тактическое оснащение следственной практики.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл ; Академия, 2005. – 288 с.
2. Экман П. Психология лжи. Руководство по выявлению обмана в деловых отношениях, политике и семейной жизни / П. Экман ; [пер. с англ.]. – К. : Логос, 1999. – 224 с.
3. Пиз А. Язык телодвижений / А. Пиз. – СПб. : Гутенберг ; Ай кью, 2000. – 185 с.
4. Бехтерев В. М. Гипноз, внушение, телепатия / В. М. Бехтерев. – М. : Мысль, 1994. – 364 с.

5. Коуплан Р. Гипноз: практическое руководство / Р. Коуплан. – СПб

6. Смирнов И. Психотехнологии: Компьютерный психосемантический анализ и психокоррекция на неосознаваемом уровне / Смирнов И., Безносюк Е., Журавлев А. – М. : Прогресс ; Культура, 1995. – 416 с. : Питер Ком, 1998. – 288 с.